

УДК 614.23:378(07)

ВПРОВАДЖЕННЯ МАГІСТРАТУРИ З МЕДСЕСТРИНСТВА – КРОК ВПЕРЕД НА ШЛЯХУ РЕФОРМУВАННЯ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В АВСТРІЇ

Г. Б. Паласюк

ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського”

INTRODUCTION OF MASTER DEGREE IN NURSING – A STEP FORWARD ON THE WAY OF RESTRUCTURING OF MEDICAL EDUCATION IN AUSTRIA

H. B. Palasyuk

SHEI “Ternopil State Medical University by I. Ya. Horbachevsky”

У статті висвітлено організацію навчального процесу з підготовки магістрів медсестринства. Проаналізовано навчальні програми, основні вимоги до написання магістерських робіт. Обґрунтовано важливість вивчення австрійського досвіду для вдосконалення підготовки медичних сестер в Україні.

The organization of the educational process at master's degree in nursing are considered in the article. The curricula in master's degrees, the basic requirements to Master's work are analyzed. The study of nursing training in Austria for the improvement of the system of nursing education in Ukraine is defined.

Вступ. Інтеграція України в Європейський освітній простір передбачає суттєву перебудову системи підготовки як лікарів, так і середнього медперсоналу. Насамперед це стосується підготовки медичних сестер, оскільки на даний час у нашій країні медичний працівник із середньою і вищою сестринською освітою не відповідає вимогам міжнародної конкурентоспроможності. Це зумовлено недосконалістю навчальних програм і низьким рівнем підготовки, обмеженим професійним та соціальним статусом медичної сестри, хибною орієнтацією на медичну сестру лише як на виконавця вказівок і призначень лікаря, нехтуванням зарубіжного досвіду з підготовки фахівців з медсестринства [1].

У світовій медичній практиці професійні обов'язки і функції медичної сестри значно ширші, ніж ті, які передбачені вітчизняним законодавством. Такий об'єм функціональних обов'язків вимагає ґрунтовних теоретичних знань і досконале володіння практичними навичками. Назріла необхідність вже сьогодні здійснювати практичні кроки для підготовки нової генерації фахівців, здатних виконувати свої професійні функції на рівні європейських стандартів. Тому очевидна потреба вдосконалення підготовки медичних сестер відповідно до світового досвіду.

З огляду на вищесказане, значний науковий інтерес становить досвід підготовки медсестер у країнах, де

медсестринська освіта здійснюється на рівні світових стандартів, зокрема Австрія.

Основна частина. Впродовж останнього десятиліття Австрія здійснила фундаментальні зміни в системі підготовки медичних працівників, які суттєво підвищили її якість і можуть виявитися цінними для української системи медсестринської освіти.

Пріоритетним напрямком реформування австрійської системи підготовки сестринського персоналу є її “академізація” (Akademisierung) – впровадження вищої освіти з медсестринства. Програми з магістратури і докторантури з медсестринства у 2005 році запроваджені в Грацькому, Віденському і Тірольському медичних університетах, у 2007 році – Приватному університеті Зальцбурга.

Зважаючи на це, метою статті є вивчення досвіду організації навчального процесу при підготовці медичних сестер з вищою освітою в Австрії – магістрів з медсестринства на прикладі Віденського медичного університету.

Магістратура – вищий ступінь медсестринської освіти після бакалаврату. Ступінь бакалавра в Австрії не вважається науковим. Бакалаврат розширює можливості наступного працевлаштування у практичній охороні здоров'я і є необхідною умовою для здобуття наукового ступеня магістра і доктора медсестринства.

Умовою вступу до магістратури з медсестринства є успішне закінчення бакалаврату з медсестринства або диплом дипломованої медсестри і університетські студії бакалаврського рівня з медсестринства. Можна також вступити до магістратури після закінчення бакалаврату з іншої спеціальності. У цьому випадку вимагається складання вступних іспитів.

Існують різні магістерські програми з медсестринства: медсестринствознавство, педагогіка в медсестринстві, менеджмент в медсестринстві, геріатрична і геронтологічна експертиза тощо [2].

Програма магістратури з медсестринства [3] має не тільки академічну, а й професійну спрямованість, тому, крім фундаментальних, включає також практично-орієнтовані дослідження, спрямовані на наукову організацію медсестринського процесу. Кожен університет має повну автономію щодо змісту навчальних програм з магістратури.

Навчальний процес здійснюється у формі лекцій (Vorlesung), просемінарів (Proseminare), семінарів (Seminare), науково-дослідних семінарів (Forschungsseminare), практичних занять (Übungen), університетських курсів (Universitätskurse) і магістерських колоквиумів (Mastercolloquium). На всіх заняттях, крім лекційних, здійснюється контроль знань, тому присутність студента є обов'язковою.

Лекції (VO) проходять у формі розповіді, пояснення окремих понять і термінів, аргументації фактів; лекційний матеріал охоплює найактуальніші питання медсестринської діяльності, а також спеціальні теми медсестринствознавства. Рівень засвоєння матеріалу, що подається на лекціях, перевіряється на усному чи письмовому іспиті в кінці семестру.

Завдання просемінарів (PS) – навчити студентів вести дискусію на основі опрацьованих наукових джерел фахової тематики і засвоювати методику наукового дослідження. Під керівництвом викладача студенти виконують спеціальні завдання, обговорюють їх усно або подають свої міркування у письмовій формі.

Семінари (SE) порівняно з просемінарами передбачають більшу самостійність студентів. На семінарах студенти ведуть широку дискусію на спеціальну тематику. Участь у семінарах вимагає від студентів самостійного опрацювання наукових джерел, використання спеціальних наукових методів дослідження.

На науково-дослідних семінарах (FS) здійснюється підготовка студентів до виконання власних магістерських проектів.

Завдання практичних занять (Ue) полягає в тому, щоб навчити студентів використовувати результати наукових досліджень для розв'язання практичних завдань. У своїх магістерських проектах студенти розробляють і пропонують нові підходи до вирішення актуальних професійних проблем.

Університетські курси (UK) – це заняття у малих групах, у якому поєднується лекція і просемінар. Після невеликої доповіді на задану тематику, яку виголошує студент, продовжується її далі обговорення на основі опрацьованої наукової літератури.

На магістерських колоквиумах (MASKO) проводяться фахові і методичні консультації щодо написання магістерської роботи. На них складається план магістерської роботи, студенти доповідають щодо виконання окремих її етапів, презентують окремі розділи в усній або письмовій формі.

Навчання за програмою магістратури Віденського медичного університету включає 120 ECTS, що відповідає 4 семестрам навчання, здійснюється за блоковою системою і складається з окремих модульних занять. За час навчання в магістратурі студенти засвоюють 9 модулів.

Модуль 1. Основи наукового дослідження – 13 ECTS. Мета модуля: студенти повинні вміти здійснювати інформаційний пошук з проблем медсестринства; знати особливості отримання інформації і її значення для наукової і практичної роботи; знати найважливіші для медсестринської науки науково-теоретичні положення, вміти використовувати їх у процесі отримання інформації і висловлювати свою думку щодо їх застосування в практичній діяльності; вести дискусію стосовно суспільного значення науки і зв'язку науки та суспільства; знати основні концепції наукової теорії і наукового дослідження, вміти висловити свої міркування щодо їх важливості для власного наукового дослідження; знати принципи дотримання етичних норм у наукових дослідженнях; знати шляхи і можливості розробки наукових теорій, володіти навиками їх аналізу і критичної оцінки їх значення для практичної діяльності.

Тема заняття	Тип заняття	Кількість кредитів	Кількість годин
Вступ до медсестринствознавства	Університетські курси	5	3
Наукові теорії	Лекція	3	2
Дослідна етика	Лекція	2	1
Побудова наукових теорій	Лекція	3	2

Модуль 2. Методи дослідження I – 15 ECTS. Мета модуля: студенти повинні знати основи дескриптивної і аналітичної статистики, вміти самостійно проводити розрахунки, використовуючи методи дескриптивної статистики; знати методики якісного і кількісного збору даних, особливо методи письмового опитування і інтерв'ювання і вміти їх практично застосувати (самостійно розробити анкети); вміти оцінити наукову значимість, психометричні власти-

вості і практичне значення наявних методик збору даних і критично аналізувати їх застосування у медсестринській практиці; знати різні напрямки наукових досліджень у медсестринстві і вміти їх охарактеризувати; бути обізнаними з найважливішими науковими проектами з проблем медсестринства, особливо тими, що стосуються експериментальних досліджень, критично оцінювати можливості їх використання в практичній діяльності.

Тема заняття	Тип заняття	Кількість кредитів	Кількість годин
Статистика	Лекція	3	2
Технологія збору даних кількісного дослідження	Просемінар	4	2
Технологія збору даних кількісного дослідження	Просемінар	4	2
Спеціальні методи якісного дослідження	Лекція	2	1
Клінічні методи дослідження	Лекція	2	1

Модуль 3. Методи дослідження II – 12 ECTS. Мета модуля: після закінчення модуля студенти повинні вміти використовувати у своїх власних дослідженнях статистичні програми; на основі даних проводити самостійні обчислення в рамках деск-

риптивної і аналітичної статистики, подавати дані у формі графіків; обирати необхідний вид обчислювальних операцій для різних даних; знати основні принципи обробки і аналізу даних, вміти застосувати їх на практиці.

Тема заняття	Тип заняття	Кількість кредитів	Кількість годин
Прикладна статистика	Практичне заняття	3	2
Наукові теорії	Семінар	5	2
Дослідна етика	Просемінар	4	2

Модуль 4. Життя з хворобою – 8 ECTS. Мета модуля: поглибити знання студентів з розділів “Життя з хворобою” і “Медсестринські втручання”, розглядаючи пацієнта як окремого індивідуума і як елемента системи “Сім'я”; використовувати результати наукових досліджень

для системного розв'язання проблемних питань з цих розділів; на основі результатів наукового дослідження сформулювати розуміння індивідуальних особливостей сприйняття людиною свого захворювання і розробити конкретні концепції медсестринської діяльності.

Тема заняття	Тип заняття	Кількість кредитів	Кількість годин
Спеціальний догляд	Лекція	3	2
Спеціальний догляд	Семінар	5	2

Модуль 5. Медсестринська діагностика і медсестринські втручання – 10 ECTS. Мета модуля: оволодіти навиками осмислювати медсестринський процес з наукової перспективи; знати принципи герменевтичного сприйняття клінічної ситуації і вміти застосовувати їх у рамках медсестринської діагностики; відповідно до певної клінічної ситуації вміти обрати доцільні

алгоритми діяльності і медичні інструменти, вести дискусію щодо їх практичного застосування; знати різні міжнародні системи класифікацій медсестринських діагнозів, вміти їх диференціювати, знати їх переваги і недоліки; на науковій основі здійснювати планування медсестринських втручань, аналізувати їх і оцінювати можливість і об'єм їх проведення.

Тема заняття	Тип заняття	Кількість кредитів	Кількість годин
Оцінка клінічної ситуації	Практичне заняття	3	2
Алгоритми діяльності (інструменти)	Лекція	2	1
Міжнародні системи класифікацій медсестринських діагнозів	Лекція	2	1
Медсестринські втручання	Лекція	3	2

Модуль 6. Проведення наукових досліджень – 10 ECTS. Мета модуля: сформувати навички дослідження актуальних для професійної діяльності проблем і вміння обирати відповідну модель і методи дослідження; вести дискусію щодо зас-

тосування різних методів дослідження, аргументувати свою точку зору і доходити спільного висновку; розробити проект наукової роботи і під керівництвом наставника трансформувати його в наукову роботу.

Тема заняття	Тип заняття	Кількість кредитів	Кількість годин
Проведення наукових досліджень	Науковий семінар	10	4

Модуль 7. Науково-практична інтеграція – 10 ECTS. Мета модуля: вивчити різні моделі імплементації наукових теорій в практичну діяльність і сформувати вміння оцінювати можливість їх використання в сестринській практиці на макро-, мезо- і мікрорівнях; сформувати навички вести інформаційний пошук наукових джерел стосовно специфічних, прак-

тично орієнтованих проблем, критично їх аналізувати, систематизувати і скласти резюме; використовуючи наукові теорії, спланувати заходи для вирішення простої проблеми, вибрати відповідну модель і розробити план впровадження в практику, обґрунтувати можливість її реалізації у практичній діяльності.

Тема заняття	Тип заняття	Кількість кредитів	Кількість годин
Теорії і моделі науково-практичної інтеграції	Університетські курси	4	2
Проект впровадження наукової теорії в практику	Науково-дослідний семінар	6	3

Модуль 8. Предмет за вибором студента – 5 ECTS.

Мета модуля: поглибити і розширити знання з тематики, пов'язаної з їх власним дослідженням і професійними інтересами.

Модуль 9. Підготовка магістерської роботи – 10 ECTS. Мета модуля: студенти опановують техніку написання наукової роботи; можуть визначити

ключові слова і розробити стратегію інформаційного пошуку з теми магістерської роботи; вміють скласти план, охарактеризувати основні проблеми, методикку і завдання своєї наукової роботи, давати вичерпні відповіді на питання і аргументовано вести дискусію щодо альтернативних шляхів вирішення проблем.

Тема заняття	Тип заняття	Кількість кредитів	Кількість годин
Науково-дослідна робота	Практичне заняття	3	2
Інформаційний пошук	Практичне заняття	2	1
Магістерський колоквиум	Магістерський колоквиум	5	2

Програма магістратури вважається виконаною і випускникові присвоюється звання магістра наук (Magister der Art, MA), коли він здав усі модулі, випускний колоквиум, написав і захистив магістерську роботу. Виконана і захищена магістерська робота є підтвердженням здатності майбутнього магістра з медсестринства самостійно здійснювати наукові дослідження з медсестринства.

Магістерська робота повинна відповідати профілю магістратури, бути самостійною творчою роботою із вивчення актуальної проблеми медсестринства, у якій розроблено і запропоновано шляхи її вирішення. Після отримання позитивної оцінки своєї магістерської роботи магістрант допускається до її захисту. Виконання магістерської роботи і її захист оцінюються 27 ECTS.

Впровадження вищої сестринської освіти є однією з умов підвищення рівня компетентності медсестринського персоналу та гарантії безпеки пацієнтам. В Ук-

раїні здійснені перші, найважчі кроки в цьому напрямі. На сьогодні в Україні функціонують два навчальних заклади, в яких навчають магістрів медсестринства – Науково-навчальний інститут медсестринства Тернопільського державного медичного університету і Житомирський інститут медсестринства.

Відкриття у вищих медичних навчальних закладах магістратури зі спеціальності “Сестринська справа” є фундаментальним кроком у розвитку медсестринської освіти в Україні на засадах неперервної ступеневої освіти. Ступінь магістра з медсестринства можуть отримати найталановитіші випускники, які отримали диплом бакалавра з медсестринства. В програму введені навчальні дисципліни, які дозволяють готувати не тільки висококваліфікованого фахівця, але й організатора сестринської справи, викладача з медсестринства тощо. Ґрунтовно вивчаються дисципліни, які закладають основу для продовження освіти медсестри-бакалавру до рівня

магістра – методологія наукової роботи, основи педагогіки, основи адміністрування та управління.

Висновок. Реформи спрямовані на підготовку медичної сестри світового рівня, вихованої на філософії сестринства, орієнтованої на збереження здоров'я людини, профілактику захворювань, якісну та ефек-

тивну медичну допомогу хворим. Однак потреби часу, пов'язані з входженням України в Болонський процес, вимагають продовження цих реформ, чому сприятиме запозичення міжнародного досвіду підготовки медичних сестер при збереженні і примноженні кращих вітчизняних традицій.

Література

1. Банадига Н. В. Сестринський процес в умовах реформування медичної освіти / Н. В. Банадига, Н. Я. Ходорчук, І. О. Рогальський // Медична освіта. – 2006. – № 3. – С. 58.

2. Kriegl M. Akademisierung der Pflege in Osterreich / Marianne Kriegl // Bildung und Professionalisierung in der

Pflege. – Wien, 2009. – S. 7–21.

3. Curriculum fur das Masterstudium Pflegewissenschaft. Universitat Wien: Mitteilungsblatt UG 2002 vom 27. 01. 2010, 9 Stuck, Nummer 48. – Wien, 2011. – 10 S.